

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna peti-vrsta:
8 kr. če se tiska enkrat,
12 " " " dvakrat,
15 " " " trikrat.
Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu (administraciji) in ekspedicijski na velikem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na velikem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden in sicer: v torek, četrtek in soboto.

Shod obrtniškikh strokovnjakov.

Z Dunaja, 1. maja.

Obrtniški odsek obravnava sedaj postavu, ki vravnava razmere med obrtniki in njihovimi pomočniki. Ta oddelek obrtniške postave je nar. važnejši, ker zadeva srečo ali nesrečo tisučerih in tisučerih delavcev in njihovih družin, ki od države zahtevajo, naj jih varuje pred brezvestnimi podvzetniki in kapitalisti, ki se s tujimi žuli bogatijo, med tem ko njih delavci le toliko služijo, da ne morejo ne živeti ne umreti. V prvi vrsti potrebujejo varstva oni, ki se zaradi slabosti svoje ne morejo sami braniti, namreč otroci in ženske. Ali tudi za odraslene delavce je treba poskrbeti, da jih gospodarji ne bi mogli k delu siliti, kolikor časa bi se komu zljubilo. Nova postava se hoče na vse to ozirati in delavcem pripoznati pomoč. Da bi pa tem laglje pravo zadeli in dotične zadeve primerno vravnali, sošel se je včeraj v zbornici poslancev velik shod obrtniškikh strokovnjakov, da pojasni vprašanje, koliko stari naj bodo otroci, preden se smejo vzeti v delo; koliko časa na dan naj delajo ženske, otroci in sploh mladoletni delavci, in je-li mogoče ob nedeljah in praznikih počivati in praznovati, ne da bi obrtnija vsled tega kako škodo trpela.

K temu shodu povabil je obrtniški odsek čez 100 obrtnikov, raznoterih strok, velikih in malih, gospodarjev in delavcev, liberalnih, ra-

dikalnih in konservativnih, poslancev in neposlancev, da razodenejo svoje mnenje. Sošli so se včeraj v veliki dvorani državnega zbora. Načelnik obrtniškega odseka, pl. Zallinger, pričel je ob desetih dopoldne zborovanje ter pristrčno pozdravil prišle goste. Priporočal jim je sicer, naj se strogo držé vprašanj, da bode posvetovanje uspešno, a ne predolgo, toda zastonj. Govorniki, zlasti izmed delavcev, so hoteli porabiti to priliko, da bi razodeli svoja načela in razne zahteve, ktere so jim pri sre. Eden izmed njih, znani socijalistični vodja Peukert, je celo naravnost rekel, da se on in radikalna njegova stranka posvetovanja ne bodo vdeležili, ako jim ne bode dovoljeno razložiti načel, po katerih bi se imelo po njihovih mislih rešiti socijalno vprašanje.

Razun obrtniškikh strokovnjakov povabljeni so bili k temu shodu, ki je trajal do treh popoldne, pa se je zvečer ob sedmih zopet nadaljeval ter bo nadaljeval še danes in jutri, tudi trije zdravniki, državni poslanci dr. Roser, dr. Steidel in dr. Čerkavski, da z zdravniškega stališča pojasnijo gori omenjena vprašanja. Izrekli so se vsi trije skoraj enakomerno. Po njih mnenji se smejo otroci rabiti pri obrtnijah, pa delo in čas dela morata biti primerna njih močem in telesnemu razvitku, ter ne smeta zadrževati dušne in telesne rasti. S katerim letom se smejo otroci rabiti in koliko ur na dan delati, se da le primeroma določiti; najnižja starost naj bi bila deseto leto, dela odločenih ur na dan pa 6 do

8. Se ve da so tudi izjeme, in da se zamore le za vsacega posebej natančneje določiti. — Navadni delu odločeni čas naj bi bil 10 ur, vendar pa naj bi se dovolile izjeme za večji ali manjši čas, kakor pristuje delavcu in zahteva njegovo delo. Tako je razdelil dr. Čerkavski. Druga dva zdravnika izrekla sta se nekoliko strogeje, po njih mnenju se otroci pod 14 letom nikakor ne smejo sprejemati v fabrike, od 14. do 16. leta samo za 6 ur, od 16. do 18. leta in ženske sploh pa samo 8 ur na dan. Po noči naj bi otroci, mladenči, ženske in zlasti deklice nikakor ne smele delati, le v posebni sili naj bi se mladeničem in ženskam dovolili ponočno delo toda samo 4 do 5 ur. Noseče in doječe matere pa otroci naj bi se nikakor ne smeli rabiti pri obrtnijah, kjer se pečajo s strupenimi rečmi, kakor živim srebrom ali fosforjem. Za zdrave odraslene delavce naj se določi 12 ur dela, izmed katerih pa bi imeli dve uri počitka. Ponočno delo naj bi trajalo samo 8 ur, in drugi dan naj bi bil odločen počitku. Ob nedeljah in praznikih naj bi počivalo vse delo, razun v največji sili.

Poglejmo sedaj, kako pa o teh zadevah sodijo veliki obrtniki. Govorila sta včeraj zvečer dva izmed njih, namreč fabrikanta Skene in Haardt. Prvi je popisoval razmere pri izdelavi sladkorja, drugi pri izdelavi železa. V sladkornicah otrok ne rabijo, pač pa so med delavci skoraj tri četrtinke žensk. Toda njih delo ni posebno težavno. On meni, da zamore delo trajati 10½ ur na dan, za poč-

Listek.

Ruska vojska na Ogerskem 1. 1849.

(Pripovedovanje starega ruskega vojaka.)

(Dalje.)

V ostalem se mi tam nismo dolgo zadrževali. Najpoprej je došla Njega Visokost, veliki knez Konstantin Nikolajevič, za njim težko topništvo; mi pa smo brzo zopet zavzeli naše prve pozicije. Nū, ta dan smo malo streljali.

Med tem, kakor so govorili, je Georgij (takó imenuje Petrov Gorgeya) odšel s svojo armado k Miškovcu. Vstavil se je še pri Debrecinu in pod Miškovcem potipal naš četrti oddelek. V Vacovu je v slepilo pustil kakih 16.000 mož in generala, ki je pa tako čudno imé imel, da si ga nisem mogel zapomniti.

Naposled ob solnčnem vzhodu dné 5. julija bil je storjen napád na té, ki so ostali. Poročnik našega polka, Oldekup se je imenoval, je s Kozaki napadel jih z bodali in počela se je velika praska; tudi pešce so poslali na delo. Razlegal se je strašen krik, da so ušesa bolele; topovi grmé, puške pokajo. No, mi smo bili v zadnji vrsti, ter smo komaj čuli, da so naši pridrli v mesto in sovražnik je moral odpihati. Vojaki so bežali vèn iz mesta. Je tam gorovje,

ne dosti veliko in neki so šli tje, drugi za Donavo. Prevažali so se na ladjah. Naši so streljali za ladjami iz topov — mnogi so tam poginili.

Potem smo tudi mi skokoma jezdarili v mesto. Toda le malo sem zamogel videti od tega mesta, ker smo le v vihri čez-nj preleteli. Pa veliko je to mesto, gospod. Gorelo je, kakor to vedno biva po boju. Podboji so bili izbiti, vrata proč odtrgana, po ulicah je ležalo mnoštvo umorjenih, naših in sovražnikov. Zlasti naših modrih ufanov, detet pristrčnih, ležalo je tam! Pomilujte — cela prva eskadrona je ležala tú mrtva — junaški narod! Ta eskadrona je bila pravi čudež cele armade!

Čez kratko so mi pripovedovali „rebiata“ (otroci) tega ulanskega polka, da se je ta prva eskadrona vrgla kmalo v početku boja v mesto, prejahala nekoliko ulic in prodrila na glavno veliko ulico. Tam je bil ogerski peški bataljon in videč ulane, prestrašil se je; vojaki so počeli odmetavati puške in padati na kolena. Znano je, gospod moj, da to ni malenkost, ako tak črn oblak letí na konjih, v karjeri, in sulice naprej držéč, gromno „hurra“ kričéč... Toda naši mili ulani, namesto da bi bili té zajeli, vrgli so se na topove, ki so jih vidili tam daleč spredaj. Znana reč je, da za od-

vzete topove tudi neprijatelji dajejo georgijevski križ! Nū topovi začnejo na njih sipati kartečo za kartečo! Eskadrona je morala odstopiti. A peštvo, kateremu so dali pardon, videč jih v neredu, se je spametovalo, in počel se je puškovi ogenj na nje. Nastala je strašna kaša. Kdor se je spustil po cesti nazaj, padel je pod krogliami dobro skritega peštva. Toda poveljnik vrgel se je na topove in z dvanajsterimi ljudmi si prebil pot skozi kartečevi dež.

Pobiti so bili skoro vsi brez škorenj. Pešci so jih razzuli. Kako so neki imeli ljudje čas za ta posel v tej grozni „trme — vrme!“

Naši tudi niso blago gospodarili v mestu! Zató, da so z našimi ranjenci odurno ravnali, razserdili so se ljudje in se strašno maščevali. Ej, gospod, to ni lepo. Kaj zamoreje prebivalci za vojsko!

Naši Donski kozaki so se slabo obnašali. Tú vlekó vjetega oficirja in z bodali ga poganjajo k hitrejšemu hodu. On uže nima sablje, le nožnico še ima. Pa je vzdignil to, hotéč se braniti. „Ukažite me umoriti, če je vam drago, samo tepsti me ne.“ Naši oficirji so priskočili ga braniti in kozaka kaznovati, — no lupežnik je hitro odskočil na svojem urnem konjiču.

(Dalje prih.)

tek pa da zadostuje $1\frac{1}{2}$ uro. Tudi pri železnih obrtnijah trpi vsakdanje delo, kakor je rekel Haardt, $10\frac{1}{2}$ ure, počitek pa $1\frac{1}{2}$ uro. Otrok k temu delu pod 14. leti navadno ne jemljejo, izjemno pa rabijo tudi otroke, ki so dovršili 12 let, toda le za bolj lahka dela. On tudi meni, kakor dr. Čerkavski, da se gotova starost ne dá določiti, vendar pa misli, ako se hoče že najviša ali najnižja starost določiti, da bi se otroci, ki še niso 14 let stari, stalno ne smeli rabiti, ampak le začasno. To pa naj bi enako veljalo za fabrike in za rokodelstva, pri katerih otroci včasih še več trpe, kakor po fabrikah. Čas naj bo za vse delavce brez razločka starosti in spola enako po $10\frac{1}{2}$ ure na dan, ker pametni obrtniki že tako vravnajo delo, da mladim delavcem in delavkam ne nakladajo pretežavnega dela. Nikakor pa ne bi šlo, ako bi se hotlo odraslim delavcem prepovedati, da ne smejo dalje delati ko 10 ur. Ako bi se toraj postavno določilo, koliko ur na dan je odločenih za delo, bi se moralo vendar le delavcem na prosto voljo dati, da si zamorejo po tem času še kaj posebej zaslužiti. Ob nedeljah naj se delo prepove, naj se pa dovoljujejo potrebne poprave, da zamorejo v ponedeljek delavci brez zamude pričeiti svoje delo. Govoril je razun omenjenih tudi še štajarski poslanec Sprung, pa je samo slepe miši lovil in človek ne vé, kako on o teh zadevah sodi.

Izmed malih obrtnikov govorila sta včeraj dva strokovnjaka, državni poslanec kotlar Löblich, pa izdelovatelj kirurških instrumentov Leiter. Löblich je trdil, da ne gre določevati, koliko ur na dan naj delo trpi, ker zidari n. pr. ob slabem vremenu ne morejo druge dneve nadomestiti časa, ki so ga v dežvi izgubili. Nedelje naj bodo odločene za počitek, ob zapovedanih praznikih pa, misli govornik, bo to težko šlo, ker delavcem za te dni odide zaslužek. Ako hoče obrtniški odsek na vsak način v postavno sprejeti določbo, koliko časa na dan naj se sme delati, mora ozirjemat na razne obrtnije, na dosedanje navado, in na posebno pogodbo med gospodarjem in njegovim pomočnikom.

Leiter je trdil, da večina obrtnikov že sedaj ima svoj čas, ki naj se ne povikšuje, pa tudi ne ponižuje; ko bi se pa hotlo postavno določevati, koliko ur na dan naj delo trpi, omejevala bi se s tako določbo osebna svoboda! Zastran nedelj je rekel, da bi bilo prav počivati od dela, toda namen tega shoda je prav za prav ta, da bi delavce zopet silili k pobožnosti. Po njegovi misli to ne gre, in prepovedo naj se ob nedeljah samo javna dela, ki pohnjšanje delajo med ljudstvom.

Že ta strokovnjak je toraj pokazal rožičke, in razkril rano, za katero boleha sedanje človeštvo. Še bolj pa sta to storila govornika izmed delavcev, ki sta včeraj prišla k besedi. Nehoté se človeku vsiljuje vprašanje: kaj bo, in česa se imamo še nadejati, ako med večino delavcev res vlada tak duh, ako jih navdajajo nazori, kakoršne smo včeraj slišali iz ust delavskih zastopnikov. Njim sedanji svet več ne dopada, tudi pošteno prizadevanje zboljšati stanje ter odpraviti krivico itd. jim več ne zadostuje, oni hočejo ves socialni red prekucniti in tega nikakor ne prikrivajo. Navzeli so se liberalnega cerkvi in veri sovražnega duha, in se hočejo tudi v vnanjem življenji ravnati po načelih, ki jih oznanja liberalizem, in ki hočejo prekucniti vse današnje razmere. Peukert je sinoči naravnost rekel, da čas nemi-

rov ni pri kraji. Nova postava ne bode prav nič spremenila socialnega vprašanja. Delavcem ne bode nič pomagalo, ako se postavno določi, koliko časa na dan sme delo trpeti; ako se ta čas skrajša, ostalo bi pač delavcem nekoliko časa za izobraževanje, pa to jim ne bo mogoče, ker se ljudska šola ljudem prikrajsuje. Delavci zahtevajo enakopravnost in enako izobraženost z drugimi stanovi, in dokler tega ne dosežejo, ne bodo mirovali. Ko je poslanec Pacher opomnil govornika, da se bode znižala tudi plača, ako se zniža delo, in kako hočejo delavci nadomestiti zaslužek, ki bi jim na ta način odšel, povedal je Peukert kar naravnost, da mora biti vse, kar delavci zaslužijo, vsem skupno, in da se ima med vse enako razdeliti. Proglašal je toraj splošnji komunizem in z vso odločnostjo povdarjal, da od teh načel njegova stranka ne more odstopiti.

Enako nespravlivo je govoril dopoludne stavec Höger. Tudi on je mislil, da bi ne bil liberalen, ako bi večine državnega zbora ne krenil zaradi šolske postave, ter ne ponavljal nekoliko liberalnih fraz. Zahteval je, da se otroci pod 14 leti nikakor ne smejo sprejemati k delu, ne v fabrikah, ne po delalnicah ali obrtnijah, tudi samo začasno ne. Deklice se smejo še le sprejemati, ko popolnoma dorastejo; razloček med fabriko in rokodelstvom, kakor tudi med moškim in ženskim spolom in raznimi obrtnijami se ne sme delati, za vse naj veljajo enake določbe. Mladi delalci naj po noči ne delajo; delo naj trpi za možke in ženske od 14. do 16. leta po 6 ur, do 18. leta pa ne čez 8 ur na dan. Noseče 6 tednov pred in 6 tednov po porodu ne smejo več delati. Tudi praznovanje nedelj naj se strogo zaukazuje.

Njegove zahteve se toraj prav zelo vjemajo z nasveti, ki jih priporoča poročevalec obrtniškega odseka, grof Beleredi. Človek bi tedaj mislil, da bode to hvaležno pripoznal; pa večina je konservativna, in zaradi tega ji pravi liberalci ali celo radikalee, kakor Höger, ne sme zaupati. Tudi liberalni stranki je sicer očital, da se za blagostanje ljudstva ni zmečila, pa desnica državnega zbora tudi nima zaupanja, ker je ljudstvu vzela — šolo! Se vidi, da govornik ne pozna nove šolske postave, ampak da je le tje v en dan trobil, kar je bral v liberalnih časnikih. Veseli me, je rekel konečno, da smem to tukaj javno izreči in da se mi zaradi tega ne more nič zgoditi; kje drugje bi tega ne smel, sicer bi me precej prijela policija. Treba je pa že odpraviti časna zdravila in temeljito zboljšati žalostni stan delavcev. Dandanes so že tako obupljivi, da nič več ne pričakujejo in da jim ne bode ostalo družega, kakor da si pomagajo sami! Ali ni to zmešnjava? Prej našteva, kaj delalci tirjajo; poročevalec v svojem načrtu pravi, to vam hočemo dati, in Höger odgovarja: ne, mi vam ne zaupamo, mi od vas nič nečemo, mi si bomo že sami pomagali! Tako daleč pride človek, ki se je v svojem srečnem odpovedal načelom pravice in resnice, ter vse svoje dejanje in nehanje vravnava le po liberalnih frazah.

Cerkveno vprašanje v Srbiji.

Vže več mesecev bavi se časopisje s srbskim cerkvenim vprašanjem. Po novih novinah namreč se je davno raznesla vest, da so vsi vladiki v srbski kraljevini odložili svoje

časti. Pač so gotovo morali imeti zato zelo važnih vzrokov, posebno ker je tudi odstopil opravitelj metropolije Mojzes, o katerem so mislili, da se bode v vsem poklonil odlokom in naredbam vladnim.

Vprašanje cerkveno je povsod tudi versko vprašanje, ki se dotika srca vseh narodov, naj so izobraženi ali pa divji. Posebno važen je ta dogodek v Srbiji, kjer je, kakor povsod pri pravoslavnih, vera v tako tesni zvezi z narodnostjo. Edino vera je pet sto let hranila in branila narodnost srbsko pod turškim jarmom. Duhovniki niso bili le prvi in najboljši rodoljubi, zaščitniki in branitelji vere in narodnosti, marveč tudi vodniki, varuhi in buditelji naroda in narodne zavesti.

Med duhovniki pa so prvi kaludjeri (menihi) in vladike, in ravno tem je sedanja vlada zadala smrtni udarec, ker je skoro do cela uničila samostane in bistveno omejila vladikam moč in oblast. Vlada srbska sledi v tem obziru cerkvenemu postapanju na Nemškem, Francoskem, Laškem in v Belgiji. To pa je ravno kazen za razkolništvo, ker ni hotlo materi katoliški Cerkvi pokorno biti, je prišlo liberalni vladi v oblast, in če kdaj, moralo bi zdaj šolsko duhovstvo spoznati, kam je zašlo in nagibati se zopet h kat. Cerkvi.

Še drug razlog imela je srbska vlada, da si je upala v tem obziru tako daleč iti in ta je: duševni stan naroda po njegovem osvobojenju od l. 1815. Teh sedemdeset let so malo ali skoro nič skrbeli za versko-nravno vzgojo ljudstva. Toda kako tudi? Duhovniki so večinoma neizobraženi in še teh ni veliko, ker je mnogo vasi po več ur na okrog, ki nimajo nobene cerkve. Zato ni treba posebnih dokazov, kdor se pelje iz Belgrada v Kragujevac se o tem do cela prepriča. To zanemarjenje verske vzgoje je vzrok sedaj vladajočemu verskemu indiferentizmu na Srbskem in čudno tudi kmet tekmuje ondi pri tem z izobraženimi.

Najvažnejši razlog pa, ki je vodil vlado pri tem početju, je bil ta: da smatra vlada cerkev kot državno napravo; da toraj sme ravno tako svojevoljno ukazovati v cerkvi kakor n. pr. med uradništvom. — To je ravno žalostna osoda pravoslavne, razkolne cerkve, da je postala povsod narodna cerkev in da povsod služi in tudi mora služiti sedanji vladi. Odtrgala se je od Rima, od središča edinosti in svobode ter si prostovoljno naložila hudo breme vladnega robstva. Da so Srbi zedinjeni z Rimom, javaljne, bi se bila vlada upala tako daleč. In ko bi bila to tudi storila, gotovo bi ne dobila toliko pripravnih breznačajnikov med duhovščino, da bi si tako lahko pomagala iz zadrege.

Ker je sploh važno za katoliške Slovane, da v vsem spoznajo stanje svojih ločenih bratov in ker ravno to cerkveno vprašanje posebno jasno kaže, v kaki razmeri da ste na Srbskem država in cerkev, naj sledi stvar bolj natančno: V službenih „Srbskih Novinah“ št. 10. od 14. jan. 1883 l. ima od kralja Milana I. potrjen zakon od 31. decembra (12. jan.) v izmenah in dopolnitvah v zakonu o cerkvenih pravicah pravoslavne vere od 30. sept. l. 1862. Ta zakon obstoji iz sedem členkov.

I. član se glasi: V arhijerejskem zboru so: a) vsi eparhijski arhijereji, b) dva arhimandrita, c) po eden protorejereji iz vsake eparhije. Predsednik arhijerejskemu zboru je arhiepiskop in metropolit srbski. Članovi pod a) in c) se nastavljajo s kraljevim ukazom na pet let.

II. Kader se ima zbor skicati, začeti in zaključiti, naj se to ob času naznani ministru prosvete in cerkvenih poslov.

III. „Vsi sklepi arhijerejskega zbora predložijo naj se ministru prosvete in cerkvenih poslov in naj se izvrše, ako ta minister izjavi, da od strani vlade ni nikake ovire za njih izvršitev“.

Toraj arhimandrite in više župnike imenuje kralj izmed onih, ki so njemu, to je dotični vladi povoljni, in sklepi te prepokorne cerkvene skupščine veljajo le tedaj in ako so ministru po volji.

IV. „Arhijerejski zbor voli arhireja. Arhiepiskopa in metropolita voli skupščina, h kateri razen članov arhijerejskega zbora pripadajo: predsednik minist. sveta, minister prosvete, predsednik najvišjega sodišča in pet članov narodne skupščine“. Toraj vsi od vlade odvisni ljudje.

Izvoljeni se predložijo kralju v potrjenje in začno cerkvene obrede opravljati, kader jih kralj potrdi. Če kdo enkrat ni bil potrjen, ne more več voljen biti pri isti volitvi.

VI. „Vse administrativne in starašinske zadeve v cerkveni službi vrejuje arhijerej po sporazumljenju z ministrom prosvete in cerkvenih poslov“. Toraj je arhijerej v vsem odvisen od ministrove volje.

VII. Arhijereji imajo pravice državnih uradnikov s plačo 4000 gld. a. v.

S tem so arhejereji na dvojni način ponížani vže ker se imenujejo državni uradniki in z obzirom na premajhno plačo. Temu členu je dodano: Ako bi se kedo ne hotel pokloniti tem zakonom in naredbam, da se izvrše, kaznuje se prvič od 200 do 400 gld., drugič z 800 gld; ako bi bil še nepokoren, se odstavi. Te kazni izreče ministerski svet po predlogu ministra prosvete. — Tako strogo celo Bismark ne postopa proti poljskim katoliškim škofom.

Vsakdo razvidi iz tega zakona, da se več o samostalni cerkvi na Srbskem ne more govoriti.

Vsak veren človek mora obsoditi tako postopanje vladé, ki s silo in brez kanoničnih vzrokov odstavlja biskupe in jim odkazuje samostane v stanovanje. Posebno pa mora to boleti slehernega Avstrijana, ker navidezno ogrska vlada odobruje tako ravnanje.

Znano je namreč, da je sedanja vlada na Srbskem zelo nepriljubljena, posebno Srbe boli, da imajo do nje Madjari tako velik vpliv. Zato pa tudi sovraštvo do Madjarov in sploh do Avstrije vedno bolj raste.

Novega netiva, da se ta mržnja širi, podal je zopet dogodek: da je novega srbskega metropolita posvetil Karlovski patriarh Angjelić, znan Madjaron. Iz Švabskega toraj vrinili so jim navidezno metropolita, kterega razen vladnih privržencev nikdo ne pripozna.

Iz vsega je slehernemu jasno, da katoličani nimamo vzroka zavidati pravoslavnim bratom njih narodne vere in se zanjo navduševati, kajti kakor na Srbskem tako je tudi drugod med razkolniki.

Zgubljena hči, ki je prešerno zapustila varno krilo materno, potika se zapuščena in osamljena po kotih; danes služi onemu, jutri drugemu, kakor ravno nanese in vsakdo hoče pri njej dobička iskati, za njen blagor se pač nikdo ne briga. Daj, verni se, zgubljena hči — razkolna cerkev v naročje svoje skrbne

matere — cerkve katoliške kjer zopet najdeš svojo nekdanjo slavo, zlato dobo slavnih Bazilija, Krizostoma, Gregorja in drugih svetlih zvezd na obnebi vzhodne cerkve!

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. maja.

Avstrijske dežele.

Galicijski listi poročajo vest, da je **dr. Evzebij Czerkawski** imenovan za sekcijskega načelnika pri naučnem ministerstvu. — Želeti je, da se novica potrdi. Bolj sposoben bi bil komaj kdo drugi.

Grof Hojós je imenovan za ces. poročnika v Parizu, ter gré v nekaterih dnevih na svoje mesto.

Avstrija bode pri carskem venčanju v Moskvi tako-le zastopana: Nj. Veličanstva cesarja Franca Josipa bode zastopal avstro-ogrski poslanik v Petrogradu grof Wolkenstein. Spremljali ga bodo kot chevaliers d'honneur grofje Bela Szechenyi, Aleksander Apponyi, Ivan Wilczek in knez Dietrichstein. Vladarsko hišo bode zastopal nadvojvoda Karol Ludovik, kateri pojde s svojo soprogo nadvojvodinjo Marijo Terezijo v Moskvo, spremljal ga bode grof Deym. Razen tega podala se bode tudi še vojaška deputacija k slavnostim venčanju v Moskvo.

Iz Budapešte, 1. maja. Solska postava v gosposki zbornici. (Dalje.) Spregovori sedaj naučni minister Trefort, rekoč, da on hoče uže sedaj označiti stališče, da bodo govorniki vedeli, kaj mu odgovoriti in se ne poreče, ministru ni moč odgovoriti, ker ima zadnji besedo. On misli, da bode moč družiti to, kar zahteva vladina korist s tem, česar zahteva veroizpovedanje. — Govoré še drugi, ter vsi se izrekajo za postavu, metropolit iz Sibirja, Miron Roman, brani Rumune zoper očitjanje; razen nekaterih slabo podučjenih dijakov so vse rumunske gimnazije rodoljubne. On je sicer za postavu, a v podrobni debati hoče na korist avtonomije staviti nasvete. — Grof Janez Cziráky bi katolikom privoščil toliko avtonomije, kakor protestantom, in misli, pravica nadzorstva gre prebitemu vladarju. Treba je razločevati med pravicami države in med pravicami cerkvenega patrona. On sicer ne dvomi, da ima naučni minister dobre in poštene misli o tem; a umerljivi smo, pride pa lahko drugi, ki ne bode tako pošteno mislil. V seji 2. maja je bila sprejeta postavu v splošni obravnavi in prestopili so k nadrobni debati. Dostavek „podučevanje na versko-nravni podlagi, katerega je stavil škof Csaszka, so zavrgli pri imennem glasovanju s 37 glasovi zoper 33. — Tudi § 3., ki govori o poučevanju v grškem jeziku je bil sprejet po vladnem predlogu.

Vnanje države.

Venčanje ruskega cara je konečno določeno na 15./27. maja. Državni svet bode gledé na to sklenil seje 2./14. maja, in prvi oddelek se bode podal s predsednikom in odposlanci drugega oddelka v Moskvo, da tam sestavi posebni zbor, ki bode nadčeval, da se izdajo točno vsi ukazi, ki zadevajo venčanje. — Prihodnje dni se pričakuje contre-admiral Charles Baldwin, poveljnik brodovja severnih ameriških držav v Evropi, ki bode zastopal te države pri venčanju. — Prihodnji teden pridejo veliki knez Konstantin, velika kneginja Vera in kraljica Olga iz Grškega, da bodo narvoči pri venčanju. Baron Driesen, poveljnik druge divizije životne konjice, bode zapovedoval vojakom, ki ostanejo med venčanjem v Petrogradu. Poveljnik vojakom, ki pojdejo v Moskvo, bode grof Šuvalov. — Turški poslanik Šakir paša, je pri svojem poslu v Petrogradu za tri leta potrjen. Da se predstavi pri venčanju mu je dovoljenih 56.000 rubljev. Dvorni minister je ukazal svojemu podložnemu gospodu, Vaganovu, naj sprejme dopisnike vnajnih listov, ki se bodo sešli k venčanju, in naj skrbi, da se jim vstreže. Na prihranjene prostore se ne bode dopuščali poročevalci judovske vere. — Veliki mojster obredov, grof Pahlen se je preselil iz Petrograda v Moskvo, da pripravi mesta ru-

sovskim in unanjim gostom ob času, ko se bodo venčanje vršilo. Zastopnikom raznih vrst se je naznanilo, da je zadnji obrok za prihod v Moskvo 12./24. maja.

Iz Pariza. Boj zoper cerkev, v prvi vrsti zoper škofo in duhovne, ki ljudem oči odpirajo zastran verskih bukev, katere je ministerstvo v šole vpeljalo, napreduje. Omenili smo uže, da te verske (?) bukke naravnost nejevero razširjajo, govore o kerščanstvu zaničljivo kakor o kakšni basni in vse razodenje v nič devljejo. Po orožji za preganjanje segajo v čase nazaj, kateri so jim sicer toliko zoprni, namreč v čas monarhije. 200 župnikom so vže plačo vstavili. Državni svet pa to pravico priznanja ministru, zato ni dvomiti, da bodo sedaj začeli bolj resno postopati. Minister pravosodja je zahteval od škofa iz Tulles dne 7. aprila, naj premesti do 15. aprila tri duhovno, ki so grajali imenovane bukke tako, da so jih stariši sežgali. Minister pravi, ako se mu ne vstreže, ti župniki od 15. aprila ne bodo več dobivali plače. Škof je odgovoril dostojno, zavaroval se je zoper vtikovanje v njegovo oblast, ter rekel, da so župniki ravnali po njegovi zapovedi, dalje je vprašal ali je to nobenostranstvo (neutralnost), katero so obetali zarad vpeljave teh bukev v šole. Škof je oboje teh pisem razglasil, da svet o tem sodi. — Vlada očita škofom, da ljudi begajo; prašamo ali se to ne pravi ljudi begati in njih vesti silo delati, ako se take brezbožne bukke v vladno pomočjo v šole vpeljujejo.

Spreobrnjenje rente iz 5% v 4½% se sedaj povsod vrši. Ljudje skor povsod hočejo svoj denar vsaj imeti, kar so ga imeli dosedaj v teh pismih. — Kar pa je najbolj sitno za Francosko, je to, da vže več let po 200—300 milijonov primanjkuje. Stroški hitreje rasto, kakor dohodki. To leto bode zopet primankljej, in vendar snujejo na novo armado za naselbine, za kar bode vsako leto treba več milijonov. Za vojno v Tonkinu je nastavljenega 5.309.000 frankov, a prihodnje leto bodo bržkone več potreba, ako se hoče kaj doseči v teh oddaljenih krajih.

V starašinstvu je minister Broglie odgovoril na interpelacijo zarad trojne zveze, da ne more nikakor razumeti, zakaj se poprašuje o dejanji, katero še pokriva gosta tema; to kar sta rekla Tisza in Mancini, da nihče ne misli Francijo napasti, se mu zdi odkritosrčno. Politično zadržanje Francoske se ne bode spremenilo; Francosko ne bode iskalo zaveze (alianee), marveč se bode prizadevalo živeti z vsemi velevlasti v miru in složnosti v takem razmerji, kakor to zahteva čast dežele. Francoska lojalnost bode prenapredila namere inozemstva; med tem mora pa Francosko pazorno biti. — Dežela ni vznemirjena in ta debata je bila odveč. — Broglie-ta ta odgovor ni umiril; stvar je za sedaj poravnana „Journal des Deb'abats“ pa pravi, ako je trojna zveza res za obrambo, je nepotrebna, ker Francoska ne napada nikoga.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 2. maja. (Državni zbor) je prišel včeraj do obravnave o novi postavi za deželno brambovstvo. Zoper postavu sta govorila Rechbauer, ki je zlasti razodeval pomislake vstavnosti te postave, ki deželno brambovstvo izročuje oblasti vlade, pa Schöffel, kteremu se dozdeva ta postavu samo posledica nove osnove našega vojaštva. Postavu sta zagovarjala deželno-brambovski minister Welsersheimb, pa poročevalec dr. Mattuš. Zbornica, v kateri je na obeh straneh manjkalo jako veliko poslancev je potem z veliko večino sprejela načrt za podlago posebne obravnave. Z desnico je glasoval ta bart tudi grof Coronini, ki sprevidi, da se ne sme na zgoraj zameriti, ako misli še kdaj kaj postati. — Danes se je pričela posebna obravnava, in je štajarski baron Hackelberg govoril zoper § 1. Na dnevnem

redu je še več važnih postav, kakor o katastru itd., kar priča, da obravnava o vojni postavi ne bode trpela predolgo. — Volitve za delegacije se bodo vršile 8. t. m. zvečer, 9. ali 10. t. m. pa bo gotovo sklep državnega zbora, morda tudi tega zasedanja, ker se po časnikih množe glasovi, da naj vlada razpusti državni zbor in razpiše nove volitve, po katerih se ji je nadejati več večine.

Z Dunaja, 2. maja. (*Zoper novo šolsko postavo*) liberalci še vedno agitirajo. Radi bi dosegli, da bi cesar ne poterjil te postave, češ, da je bila sklenjena le s 3 glasovi večine. Po vseh pokrajinah se toraj oglašajo občinski zastopi, društva itd. zoper postavo, v Cvikovu na Češkem so celo s šolskega poslopja vihrale črne zastave! Ali ni velika predrznost, da učitelji in šolski zastopi tako demonstrirajo zoper postavo, ktera ne izvira od poslancev, ampak ki jo je z najvišjim privoljenjem predložila vlada, oziroma gosp. naučni minister? Občine pa se prav po nepotrebnem upirajo; ako želé svoje otroke 8 let pošiljati v šolo, slobodno, nihče jim tega ne bode branil; a ravno tako naj one ne branijo 6 letnega šolstva za kmečke otroke, katerim to zadostuje! Enaka velja raznoterim mestom, in društvom, ki hvalo izrekajo levičarjem, ker so se tako hlabro, (bolje, tako srdito in surovo) potegovali za šolske postave.

Jako žalostno je, da so enako zaslepljeni kakor nemški liberalni listi, tudi mladočeski „Narodny Listy“, ki so med českimi volileci napravili veliko zmešnjavo. Pišejo sicer, da je treba Slovanom previdnim in strogo složnim biti, da zopet ne pridejo v pest nemški liberalni stranki, ki jih črti iz dna srca, vendar pa napadajo poslance, ki so z glasovanjem za šolsko postavo odvrnili nesrečo, da leвица ni podrli ministerstva in zopet splezala na vladino krmilo. Ali ni tako ravnanje neprevidno, da ne rečemo bedasto? Navadni ljudje okolišin ne poznajo tolikanj, da bi zamogli samostalno soditi, kako in kaj, in se večidel zanašajo na poročilo listov; tem pregrešnejši je toraj, da jih listi motijo in jim v svoji strasti resnico prikrivajo. Volileci Tonnerjevi so se „Nar. Listom“ vsedli na limanice in so mu poslali pismo, naj se postlanstvu odpove. G. Tonner bode to storil, vendar pa bode počakal, da bodo prej doveršene volitve za delegacije.

Med peticijami zoper šolsko postavo stoje v zapisniku tudi tri peticije s Kranskega. Pogledal sem jih in se prepričal, da niso s Kranskega, ampak s Koroškega in sicer iz Beljaka, sv. Nikolaja pri Beljaku in še neke druge sosedne občine. Iz Kranjske dežele ni prišlo nobenega oporekanja zoper šolsko postavo izvzemši resolucijo konstitucionalnega društva ljubljanskega, za katero se pa živa duša ni pobrigala.

Sicer pa se gg. liberalci jako motijo, ako mislijo z naročenimi demonstracijami zoper šolsko postavo zabraniti njeno potrjenje. Opomnim le, koliko peticij, oporekanj itd. je od vseh strani prihajalo tedaj, ko so bile sklenjene neposrednje volitve za državni zbor pa verske postave. In vendar so dotične postave zadobile najvišje potrjenje. Ni dvoma, da ga bode zadobila tudi nova šolska postava, kadar bode od obeh zbornic spejeta postava o deželnih brambovih.

Levičarski klub je zahvalo izrekel Coroni-nijevemu klubu, da ga je tako odločno in tako

vztrajno podpiral v boju zoper šolsko postavo; na drugej strani pa je Liechtensteinov klub izrekel zahvalo českemu klubu, da je s svojimi glasovi pripomogel k sprejemu šolske postave. Ob enem listi naznanjajo, da bi se bila kneza Liechtensteina odpovedala poslanstvu, ko bi bila šolska postava spodletela, ker sta bila svojim volilecem zastavila besedo, da bode ta postava sprejeta. Poročevalec Lienbacher dobil je za 8 dni odpusta, da obišče svojega bolnega brata. Ko se povrne, napravita mu Hohenwartov in Liechtensteinov klub slovesen banket v zahvalo za trud, ki ga je imel z dolgotrajno obravnavo o šolski postavi.

Domače novice.

(*C. kr. kmetijska družba kranjska*) namerava ob godovanji šeststoletnice združitve kranjske dežele s preslavno Habsburško cesarsko hišo napraviti rastavo goved, pri kateri se bodo delile premije, in ob enem tudi razstavo manjših, priročnih strojev in orodja, katero je pripravno zlasti manjšim kmetskim gospodarjem. Gospodarji in živinorejci se opozorjajo na to razstavo, združeno z darili za lepo živino, da se je vdeležé v prav obilnem številu z govedi ob določenem časi, katerega javno naznani glavni odbor, kadar bode razstava zagotovljena. Tako isto se vljudno vabijo gospodje fabrikanti, ki izdelujejo kmetско-gospodarske stroje in orodje zgoraj omenjene vrste, ter hoté svoje izdelke pri tej priliki staviti na ogled, da seznanijo z njimi tukajšnje gospodarje, naj pošljejo naznanilo, v katerem je povedati, kako se imenujejo stroji in orodje, katero žele poslati v razstavo, in pod kakimi pogoji, glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe.

(*Čitalnična restavracija*) oddala se je dosedanjemu gostilničarju pri „Kroni“ v Gradišči. Narodna gostilna se tedaj odpre v malo dneh.

(*Občni zbor družbenikov meščanske vojašnice v Ljubljani*) bode v nedeljo 6. maja t. l. ob 11. uri dopoldne v magistratni dvorani. Vrsta razgovorov je: 1. Letno sporočilo in sklep računa za l. 1882; 2. Poročilo pregledovalnega odbora; 3. Volitev novega odbora za pregledovanje računa za l. 1883; 4. Volitev petih članov vodstva, namesto letos po žrebu izstopivših in 5. posamični nasveti.

(*Dobrodelni koncert.*) Preteklo sredo je bil zvečer ob 8. uri dobrodelni koncert na korist ljubljanski ljudski kuhinji v reduti.

(*Volitev župana v Idriji.*) Župan je hišni posestnik in urar Jožef Serjun, prvi svetovalec je trgovec Štefan Lapajne, drugi je hišni posestnik Goli, tretji je rudniški zdravnik dr. Karl Rauch.

Razne reči.

— Pogreb preč. korarja, r. Žvaba, je bil v Trstu sijajen. Vdeležile so se ga oblastnije vse in ces. namestnik sam.

— Grof Galler, najstarejši kanonik stolnega kapitela v Olomucu, je 2. t. m. umrl. Najbrž zgubimo zdaj kanonika pl. Premerstein-a.

— Dar. Preč. knezoškof Lavantinski Jakop Maksimiljan Stepišnik so darovali na spomni združenja Štajerske z deželami slavne dinastije Habsburške farnemu ubožnemu zavodu v Celji obligacijo za 1000 gl., da se iz tega napravi ustanova in obresti razdelé med vredne in potrebne farane.

— Preiskava zarad umora župnika v Vajsmilicah se, kakor pražki „Čeh“ piše, nadaljuje. Okrajna sodnija v Marskem Kro-

navu je poizvedla, da tudi Barta, ki se je obesil precej po umoru župnika, ni bil morilec. Tudi se je izvedlo, da je bilo pri umoru vdeleženih več oseb, nekaterim je uže sodnija na sledu.

— Prerokovano vreme. Nek sloveč vremenski prerok je napovedoval za prve dni maja (koliko jih k tem gré, ne vemo) deževje in hladno vreme, potem pa naj prijetnije spomladne dni, kakoršnjih meseca maja že dolgo nismo imeli. Prve tri dni je zadel, če bode le tudi še 28 ostalih. — Znani Mathieu de la Drome pa napoveduje veliko deževja po vsej Evropi do 5. maja; na jadranskem morju vihar, po hribih sneg, po Nemškem, Avstrijskem in Laškem mrzlo. Od 7.—13. lepo (v Avstriji 9 in 10 dež) a hladna jutra in večera. Od 13.—22. lepo vreme, sem ter tje vetrovno, v Primorji zadnje dni vročina. Od 22.—29. lepo po srednji Evropi vročina. Od 29. maja do 5. rožnika lepo vreme. Setve si očitvidno pomagajo. — Bomo videli in Boga hvalili, če bode le res.

Telegram „Slovenec“.

Z Dunaja, 4. maja. Cesar so 2. maja potrdili novo šolsko postavo, kar priča, da vlada jako trdno stoji. — Vojna postava in postave o katastru bile so danes sprejete tudi v tretjem branji. — Pričela se je obravnavo o postavi gledé obrtnijskih nadzornikov. Levičarji so napadali obrtnijski odsek zarad shoda obrtnijskih strokovnjakov, pa se jim je odgovorilo, da so ga sami še veliko bolj želeli, kakor desnica državnega zbora. V torek bo menda zadnja seja državnega zbora. Hohenwartov in Liechtensteinov klub napravita v ponedeljek skupen obed.

Umrli so:

2. maja. Janez Habič, ključavničar, 25 let, cesta na Grad, plč. tuberkuloza. — Ana Konte, gostija, 73 let, cesta na Grad, starost. — Helena Sedej, mestna uboga, 88 let, Karlovska cesta št. 9, starost. — Frančiška Debevec, hišna posestnica, 41 let, stari trg št. 16, sušica.

3. maja. Janez Jakopin, delavčev sin, 7 dni, kladzne ulice št. 17.

Darila za „Narodni Dom“.

Prenesek	9154 gld. 22 kr.
Iz pušice pri g. Hribarji na Št. Peterški cesti	1 „ 77 „
Gospa Nollí Ana v Ljubljani	15 „ — „
G. Franjo Kovač, zastopnik banke „Slavije“ v Ložu	4 „ 05 „
G. Franjo Prislán, zastopnik banke „Slavije“	4 „ 21 „
G. J. S. in P. pošlje 2 gld. 50 kr., katere se je v prisiljenj pravdi zaračunal na korist „Narod. domu“	2 „ 50 „
Zastopniki banke „Slavije“: Matija Wutti na Vočilu 23 kr., Fran Kogej v Posojni 2 gld. 55 kr., Ant. Uršič v Št. Vidu 1 gld. 69 kr., Iv. Šega v Sodražici 1 gld. 96 kr., vkupe	6 „ 43 „
Pododbor v Črnomlju pošlje doneske iz pušice in podpornikov za II. polletje 1882	23 „ 60 „
G. Šumi Frane v Ljubljani	2 „ — „
G. Franjo Ratnikar v Ljubljani mesečni donesek	5 „ — „
G. Josip Mrhar, zastopnik banke „Slavije“ v Dolenji Vasi	7 „ 30 „
Pododbor v Škofji Loki nabira v pušici: pri Deisingerji 14 gld. 47 kr., v kavarni 3 gld. kr., v trafiki 50 kr., pri Gusellu 1 gld. 70 kr., vkupe	20 „ 27 „
Ribnica	1 „ 69 „
Zavoljo previsoke ustopnine ne obiskana veselica v Ribnici dne 1. feb. 1883	1 „ — „
G. Fran Lavrenčič, župnik v Mali Nedelji	1 „ — „
Iz tužne Istrije: Kastelic Josip 1 gl., Simčič Jaka 1 gold., Simčič Zofija 20 kr., vkupe	2 „ 20 „
Na igralnih mizah v Ljubljanski Čitalnici meseca januarja	19 „ 37 „
Vkup	9154 gld. 22 kr.

Tisk „Katoliške tiskarne“ v Ljubljani.